

С Т А Н О В И Щ Е

От проф. д-р Веселин Илиев Бояджиев

Относно: дисертационния труд на ас. Нели Валентинова Веселинова, задочен докторант към катедра Социално-икономическа география на тема:

„ПРИОРИТЕТИ В ЛОКАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ИЗТОЧНАТА ЧАСТ НА СОФИЙСКАТА КОТЛОВИНА“

За получаване на образователната и научна степен ДОКТОР по професионално направление 4.4 науки за Земята

Научен ръководител: проф. д-р Веселин Бояджиев

Докторантът е зачислен със Заповед РД 20-85/20.01.2011 г. от Ректора на СУ “Св. Кл. Охридски“ като задочен докторант към катедра СИГ по научно направление 4.4 Науки за Земята от 01.02.2011 г. и е отчислен с право на защита с решение на ФС на ГГФ, протокол 2/24.02.2015 г. Спазени са всички изисквания на законодателството, включително и с проведена апробация на разширен катедрен съвет от 26.05.2015 г.

Като научен ръководител трябва да посоча, че докторантката беше отлична студентка и в бакалавърската и в магистърската степен. Тя се включи в срок при подготовката на своя докторат, което е рядко явление. Доволен съм от старанието и достигнатия професионализъм. За това спомага и спечелването на асистентски конкурс, провеждането на семинарни занятия и практики със студентите.

Представеният дисертационен труд съдържа: 194 страници, от тях основен текст със 164 страници. Структурата е от въведение, четири глави и заключение. В отделно книжно тяло са представени 95 приложения с общ обем от 103 страници.

ВЪВЕДЕНИЕТО е построено по класически тип и съдържание. Спазени са всички изисквания. Интригата е доколко се е задълбочила установената още преди повече от половин век от покойния чл. кор. проф. д-р Тодор Христов самостоятелност на тогавашната Елинпелинска околия и доколко тя е свързала развитието си със столицата. Разработена е хипотеза, направен е анализ на основните понятия, изтъкнати са промените в локалното развитие, настъпили междувременно. При изследване на днешните общини Елин Пелин и Горна Малина са използвани различни методи- както утвърдени, така и сравнително нови. Смятам че въведението изпълнява задачите си да подготви читателя за самото научно съчинение.

Вън от съмнение е актуалността на изследването. Първо, защото подобни са много голяма рядкост за българската география, второ, защото се надгражда вече направено изследване от преди половин век. Този факт е отрадната новост и е все по-желателно и

други докторати да доразвиват направени вече научни изследвания. Третото достойнство е растящата значимост на столичната проблематика от една страна и кризисните явления в локалното равнище на социално-икономическото развитие на българското общество.

ГЛАВА 1 е за теоретико-методологичните основи на регионалното и на местното/локалното/ развитие. Докторантът се е справил. Коректно са анализирани основните теоретични понятия, изложени са съществуващите мнения и собствената позиция. Познава се необходимата за анализа българска и международна документация.

В добре премерен обем са изложени основните теории за регионалното и локалното/местното/ развитие. Правилно основното внимание е съсредоточено върху модела „Център-периферия“.

Смело е коментирана същността на административно-териториалното устройство от географска гледна точка. Извършена е собствена типологизация на българските общини от гледна точка са техния селищен състав. Коментира се и тяхното политическо устройство. Намерени са редица проблеми на децентрализацията и деконцентрацията, на изборното законодателство. Възлагат се големи надежди на неправителствения сектор.

ГЛАВА 2 започва с обстоен историкогеографски преглед на промените в административно-териториалното устройство на страната от заключителните години на турското робство и Освобождението до днес. Издирен е голям брой документи, чиито анализ позволява да се направят сигурни изводи.

Определени са три периода като за всеки са анализирани системно комбинациите от водещи фактори. Правилно се набляга на изпреварващото развитие на град София и изоставането на едноименната котловина. Нейното локално развитие се фрагментира, територията и постоянно намалява за сметка на столицата. Постепенно разглежданата територия се превръща от самостоятелна регионална единица в столична периферия, в част от Софийската крайградска зона. Анализирано е мястото на разглежданата територия в националните географски райониране.

ГЛАВА 3 е централна за доктората и заема най-голяма част от текста. По същество е разработен алгоритъм за географско изследване на локално равнище. Алгоритъмът е комплексен. Има някои новости в сравнение с общинските изследвания от миналото. Особено ценна е избягваната досега политическа част, както и културно-географския раздел. Те придават модерност и актуалност на изследването. Обилната нагледност подпомагат текста и доказват ползите от едно картографирано географско изследване. Фактите са тревожни: обезлюдяване, безработица, ниски доходи, екологични проблеми. И както правилно отбелязва на редица места докторанта, тези негативи спъват развитието и на столицата и на регионалното развитие на цялата страна.

Правилно централно място е отделено на населението и селищата, както и на столичното влияние. Очертава се географски парадокс: вместо около столицата да има пръстен, който по степента на своето социално-икономическо развитие да заема междинно място между столицата и „провинцията“, то се оказва че Софийската

котловина е една от най-бедните и рядко населените територии, създавайки своеобразен вакуум между столицата и страната.

ГЛАВА 4 се явява заключителна и е свързана с близката и по-далечна перспектива за развитието на разглежданата територия. Тук се налага ценния извод, че при досегашната регионална и локална политика различията между общините Елин Пелин и Горна Малина и столицата постоянно се увеличават. В същото време столицата нараства териториално. Макар и бавно и в нейната периферия се развиват елементи на столичност. Разгледани са досегашните планове за социално-икономическо развитие и в някои от тях има географски „дефекти“. Изказано е собствено мнение по възможните бъдещи сценарии на социално-икономическото развитие на разглежданите две общини. Колкото по-тясно те се обвързват със столицата, толкова по-бързо могат да се преодолеят повечето от днешните им проблеми. Налага се и въпросът за необходимостта да се запазят съществуващите селища, в които „дремат“ ресурси на бъдещото развитие. В териториалното си разширение и развитие столицата бележи най-голям ръст в източна посока, което насърчава предложенията за търсене на механизми за интегрирано развитие със столичната периферия. Досегашните структури на държавата и местното самоуправление, както и на неправителствения сектор не могат да удовлетворят нуждите. Участието в множество наши и международни програми, което добре се познава, не е достатъчно.

ЗАКЛЮЧЕНИЕТО е стегнато конструктивно и показва възможностите на автора да обобщава. Основният извод е, че Софийската котловина вече изцяло е свързана с развитието на централния град на България. Нейната антропогенизация ще продължи. Досегашната фаворизация на столицата е довело до изоставане на периферията, което може да се определи като значително и пречещо на развитието. В същото време София влияе на социално-икономическото развитие на териториите, които са далеч извън едноименната котловина. Това налага да разглеждаме анализиранияте две общини като полупериферия, на път за приобщаване към милионния град. За това обаче нито те, нито той са готови. Направените конкретни предложения имат за цел бързо намаляване на голите разлики в социално-икономическото им изоставане от столицата. Горна Малина и Елин Пелин имат своите идентичности, които са залогът им за „влизане“ в разширяващата се столица.

Изследването показва ценността на проучвания от стана на географи от второ и трето поколение. Това налага да се обърнем към нашето наследство и да потърсим модерното му продължение.

Научните приноси са ясни, добре структурирани и отговарят на постигнатите резултати. Авторефератът отговаря на изискванията.

Пред нас е млад, перспективен научен работник, който познава достиженията на науката и практиката преди него и коректно ги използва. Може да работи самостоятелно, за което владее необходимите методи.

Въз основа на горенаписаното поставям много висока оценка на рецензирания докторски труд и предлагам на членовете на уважаемото научно жури да присъди на ас. Нели Валентинова Веселинова образователната и научна степен „Доктор“.

Гр. София

.....

14.08.2015г

/проф. д-р Веселин Ил. Бояджиев/